

A JÁSZBERÉNYI FERENCES TEMPLOM TÖRTÉNETE

A JÁSZBERÉNYI FERENCES TEMPLOM RÖVID ISMERTETÉSE

Jászberényben két nevezetes dolog van. Az egyik a Lehel-kürtje, amit a városi múzeumban őriznek, a másik a ferences templom, amely egy 542 éves műemlék.

1460-ban kezdték építeni és 1472-ben fejezték be. Építésében nagy szerepe volt Mátyás királynak, aki szorgalmazta, és édesanyjának, Szilágyi Erzsébetnek, aki adományaival segítette az építkezést.

A jászok, alán eredetű nép. 1239-ben a tatárjárás után, IV. Béla királyunk alatt jöttek hazánkba, mintegy 40 ezer családdal. Foglalkozásuk a félnomád állattenyésztés volt. Elütöttek a magyarságtól, akiknél már Szent István királyunk meghonosította a földhöz kötött foglalkozásukat. A földművelést és az ipart.

Vallási szempontból pogányok voltak. A kunokkal egyformának tekintették őket. Néha filiszteusoknak nevezték őket, sőt ők is így beszélnek, így írnak magukról, mint azt Mátyás király egyik megmaradt levelében olvashatjuk.

III. Miklós pápa 1278-ban szól a jászok között térítő ferencesekről, és felszólítja az akkori ferences tartományfőnököt, Adorijánt, hogy küldjön még több szerzetest a megtérítésükre. Ezek a ferencesek a Zagyva partján, a mostani templom közelében kis kápolnát építettek Szent László tiszteletére, mert emlékezetük szerint őseik, már Szent László idejében bejöttek és a szent király nekik ajándékozta a Zagyva két partján elterülő síkságot.

A TEMPLOM TÖRTÉNETE

A templom 1472-ben készült el. Címe ekkor: Mária Neve. Mátyás király nagyon szorgalmazta a templom építését. Rómába IV. Sixtus pápához írt levele fennmaradt.

E levél bevezető része így hangzik:

„Szentatya!

Szentséges és a Római Egyház jámbor fia, Magyarország királya, Mátyás mikor látta, hogy a tiszteletreméltó szerzetesek, Igali Fábián, az egész Magyarország tartományfőnöke, és Zarnaszi Gergely, mindketten kisebb testvérek, prédikációkkal és jótetteikkel a Magasságbelinek kegyelme folytán, bizonyos filiszteusoknak nevezett nemzetséget, akik Magyarországon laknak és a katolikus hittől távol voltak, a Szent Római Egyház kebelébe és az igaz hit ismeretébe bevezették. Ezeket látva az előbb említett király, mikor a fentebb említett filiszteusok a királyi felséget alázattal kérték, hogy az egri egyházmegyéhez tartozó Beeren mezővárosában egy templomot építhessenek...”

E levélből is látszik Mátyás király szerepe a templom építésében és a jászok kívánsága, hogy a templom épüljön.

A templom építése idején működött az országban egy ferences építőműhely, bizonyos János mester irányításával, mely szerte az országban sok csúcsíves templomot, kolostort épített. Bizonyára hozzájuk tartozó valamelyik ferences építész tervezte ezt a templomot is, és építésében is közreműködött.

A ferences templomok általában úgy épültek, hogy az oltár a templom keleti végébe, a főbejárat a nyugatiba került, a torony pedig a sekrestye mellé, hogy zsolozsmázáskor és máskor, amikor szükséges, a sekrestyéből átmenve könnyen lehessen harangozni. Általános termes egy hajós templomot szerettek volna építeni. Ez a templom is így készült. A főbejárat egyszerű, sima homlokzatú, a főkapu felett ablakkal.

A törökidő után, amikor a ferencesek visszatértek, 1690-ben csak a főfalak álltak. A csúcsíves ablakok is megmaradtak az oldalfalakon, így ma is láthatóak még az eredeti ablakok. A templom hajója eredetileg lapos

mennyezetű volt, mutatják ezt a gerendák meglévő fészkei a falakban, csak a szentély volt a csúcsíves.

A templom szintje, padlózata mélyebben volt, mutatja ezt a gyóntatófolyosón feltárt déli bejárati kapu, ami gót stílusú.

A TEMPLOM MÉRETEI

A templom hossza

belül: 49,57 m, kívül: 55,03.

A hajó hossza: 31,04 m.

A szentély hossza: 18,53 m.

A hajó szélessége: 12,63 m.

A diadalív szélessége: 6,81m.

A falak vastagsága: 1,25 m.

A külső pillérek távolsága

egymástól:4,40 m.

A falak magassága a belső

boltozatig: 11,20 m.

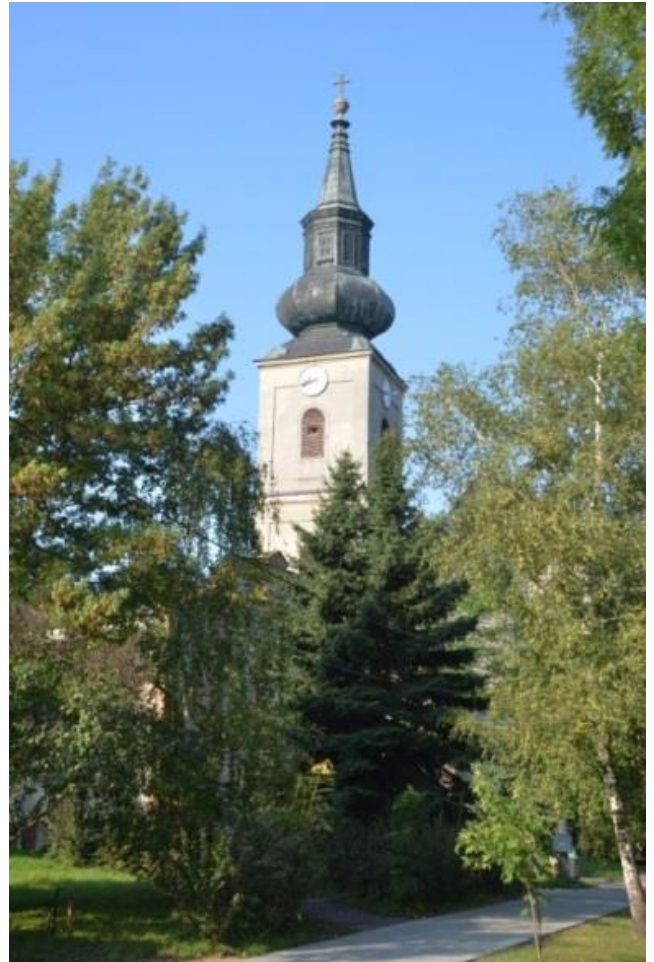
A falak magassága kívül: 14,42 m.

A szentély külső falmagassága: 12

m.

A torony magassága a gömb aljáig:

46,50 m.

A mostani torony a törökdúlás után épült. Ez egy barokk torony.

Falfestményei, melyek al-secco technikájúak ennek a templomnak 1929-ben készültek, STFFEK ALBIN által, aki falképeket festett a falakra és a mennyezet boltmezőire.

1. A **főoltár** mellett a szeráfok, a kerubok és az utolsó vacsora képeit láthatjuk. A szentély további boltszakaszaiban szintén az Oltáriszentséggel kapcsolatos képeket láthatjuk.

2. A **diadalív** felső részének hatalmas képe, Magyarország Patrónáját mutatja be, amint angyalsereg közt trónusán ül. Körülötte a magyar szentek. Jobbján Szent István király, aki mellett Szent Imre herceg térdepel. Mögötte Szent Margit és Szent Gellért püspök. Mária bal oldalán Szent László király, mellette Szent Erzsébet áll, kötényében rózsákkal. Ugyanott látható még a keresztesek vörös zászlaját tartva kezében Kapisztránói János és Szent Kunigunda. A diadalív felső, középső része alatt kétoldali fehér márványszínű angyal, győzelmi koszorúval, illetve lovagi címerrel a kezében.

3. Az **első hajószakasz** boltfelületének közepén Jairus lányának feltámasztását szemlélhetjük, amint Jézus az életbe visszahívott lányt visszaadja szüleinek.

4. A **második hajószakasz** boltfelületének központi képe a Hegyi beszédét ábrázolja.

5. A **harmadik** központi képén Szent Ferenc életének egyik jelenetét, a greccói karácsonyéjjelt láthatjuk.

6. A negyediken azt láthatjuk, amikor a jeruzsálemi asszonyok Jézushoz viszik a gyermekeiket, áldását kérve.

7. Az ötödiken Szent Cecíliát tekinthetjük meg, amint éppen orgonán játszik. Valamint hárfázó angyalokat és éneklő ifjakat látunk.

8. Az utolsó boltszakasz közepén a halálát váró Szent Ferencet látjuk, amint fiai imádkozva veszik körül és búcsúznak atyjuktól.

Az **oltárképet** Hollós Endre budapesti festőművész készítette. A főoltárkép Jézusnak a templomban való bemutatását ábrázolja. A hajó baloldali első képe, Szent Ferenc imádkozó alakját mutatja.

A porcinkulai kápolnában Mária segítségét kérve **Szent Ferenc** Krisztustól rendkívüli búcsúért esedezik. A jobb oldal első pillére támasztott oltár képe **Szent Erzsébetet** ábrázolja, amint alamizsnát oszt. A hajó baloldali második oltárának képe **Szent István királyt** ábrázolja, mint a magyarok hódolatát fogadja.

A szemben lévő mellékoltár képe pedig a nyáját legeltető **Szent Vendelt** ábrázolja.

Az oltárok aranyozását Herdlicska József aranyozó mester végezte. A templom díszes üvegablakai Palka József üvegfestő művei.

A templom, mozdulatokban gazdag szobrai Hebensstreit József készítette (1701-1702). A templom oltárai közül biztosan tudott, hogy a Szent Ferenc és Szent Erzsébet oltárokat, valószínűleg Alter Antal pesti műasztalos készítette, remek rokokó stílusban...

A harangokat 1916-ban a háború alatt a hatóságok elvitték.

Új harangok beszerzésére a templom renoválásával egy időben nyílt lehetőség. A templom teljes renoválását 1924-ben kezdték meg. Az új harangok közül a nagyobb 596 kg, a kisebb 129 kg.

Később 1928. május 20-án szentelték az újonnan készített nagyharangot, mely 14 mázsa súlyú és Slezák László harangöntő mester öntötte Budapesten.

A ferencesek terén 1955-ben épült fel a magyarországi búcsújáró kegyhelyekről származó kövek beépítésével az Assisiben lévő eredeti Porcinkula kápolna hasonmása. A kápolna ékessége az Angyali Üdvözetet ábrázoló nagyon értékes festmény, amely Kontuly Béla festőművész alkotása. A kép 1940-ben készült el.

OLTÁROK ÉS SZOBROK

Utunkat a Szent Klára kolostor épületnél kezdjük, ami jelenleg idősek otthonaként funkcionál, ahol a templom oldalsó bejárata található. Végigsétálva, a lengő ajtón keresztül érkezünk a szentélybe. A **főoltár képe** Jézusnak a templomban való bemutatását ábrázolja. Jobb oldalon

Szent Antal szobrát látjuk, jobb kezében tartja a kis Jézust a misekönyvön, balban pedig liliomot, a tisztaság jelképét. Baloldalon **Assisi Szent Ferenc**, Úr Jézus keresztje a kezében, lábán, kezein a stigmák nyoma. A szentélyben lévő első oltár a **Lourdesi Boldogságos Szűz Mária** oltára, eredetileg itt állt a **Jó Pásztor** oltár, amikor a nagy felújítás végbement 1924 és 1926 között, akkor építették át. Ekkor kapta ezt azt ábrázolást. **Szent Gábor arkangyal** a jobb oldalon, balon pedig Szent Mihály van ábrázolva mérleggel és lángpallossal. A mérleg jelenti a bűneink súlyát, hogy az ítéletkor Gábor főangyal mérlegre teszi az életünkben elkövetett vétkeinket, aztán Krisztus elé tárja.

A következő mellékoltár a szentélyben **Lisieux-i Szent Terézt** eleveníti meg, Márton Lajos festménye, mely 1937-ben készült, sokkal később, mint a többi. Márványutánzattal van megfestve.

Jobb oldalon **Árpád házi Szent Erzsébet**, kezében a feszülettel, liliummal. Domonkos rendi szerzetes apáca volt. Baloldalon pedig **Szent Margit** az Oltáriszentséggel, amikor a szaracén hadsereg elé vitték.

Majd a **Szent Erzsébet** oltár, amint Erzsébet alamizsnát oszt a szegényeknek, Hollós Endre művész munkája. Szépen van ábrázolva, hogy amit a legkisebb testvérnek tesznek, azt nekem teszitek, ahogy olvashatjuk az evangéliumban. Jézus kezébe teszi a pénzt, s a szegénynek is, aki várja az alamizsnát. Így van megalkotva a jótékony szeretet kifejeződése. Jobb oldalon **Szent Borbála**, aki a kelyhet tartja az Oltáriszentséggel, kezében karddal. Borbála vértanúságot szenvedett. Baloldalon **Alexandriai Szent Katalin** egy szekér kerekének a darabjával, mert őt kerékbe törtek, úgy halt vértanúságot. Kezében pálmaágat tart. A következő a nyáját legeltető **Szent Vendel** megjelenítése, ez az oltárkép is Hollós Endre művész úr alkotása.

Báránnyok körében tartózkodik, vállán pedig szintén báránnyt tart. Jászberényben nagy kultusza van az ő megemlékezése kapcsán. Minden évben október 20-án, ünnepi szentmisét tartanak, amin megjelennek a gazda- kör tagjai, amit régen Szent Vendel társulatnak neveztek. Az szentmise után, a város szélén, a Zagyva partján lévő szoborhoz mennek, ahol az imádság és koszorúzás következik. Az oltár mindkét oldalán pásztorok láthatóak. Az egyik báránnyt tart, míg a másik sajtot a kezében. Ezzel van jelezve, hogy a jászok állattenyésztéssel foglalkoznak. A kórus alatt a fájdalmas Szűzanya van, ennek építési háttéréről nincsenek pontos

adataink, de nagy a hasonlóság a gyöngyösi templom oltárával. Valószínűleg onnan lett mintázva.

A török megszállás alatt a templom szentélye mohamedán imaház, a hajója lóistálló, a sekrestye-fürdő volt, a kolostor pedig kaszárnya.

Eddig a szentély, a templom fő hajója és a karzat jobb oldalán lévő oltárokat, szobrokat tekintettük meg. Most induljunk vissza, és baloldalon nézzük végig a templomot.

Szent István királyt láthatjuk, amint királyi trónusán ül, és a magyarok hódolatát fogadja.

Ez a kép 1929-ben készült. Az oltár melletti két konzolon, jobb oldalon **Szent Imre herceg**, balon pedig **Szent László király**. A **rózsafüzér királynője** kép következik. Minden év október első vasárnapján van a búcsú. Ezt Benke László festőművész alkotta, aki jászberényi, s egyben templom

festészettel is foglalkozott. Előtte térdel **Szent Domonkos** szerzetes, aki a rózsafüzért készítette el először. A rózsafüzér királynője angyalok körül van. S, közben Mária ül a trónuson.

A Szent Ferenc oltár, s a templom hajójának első képe is őt ábrázolja, amint imádkozik. A Porcinkula kápolnában Mária segítségét kérve, Szent Ferenc, Krisztusnál rendkívüli búcsúért esedezik. Jobb oldalon **Szent Lajos püspököt**, balon **Szent Bonaventúrát** tekinthetjük meg, amint bíborosi öltözékben kettős keresztet tart a kezében.

A szentélyben lévő baloldalon elhelyezkedő első oltár a **Páduai Szent Antal** oltára. Szent Antal szintén patrónusa a templomnak, egyik kezében a kis Jézust tartja, másikkban pedig a liliomot. Minden év június 13-án van a gyermekek megáldása és a liliomok megszentelése. Mindig nagy az érdeklődés, sok család eljön ilyenkor a gyerekekkel együtt. Jobb oldalon **Szűz Mária szent szívének** a szobra, balon **Jézus szívét** szemlélhetjük.

Van még Jézus szíve szobor, s ez is hasonló a Szent Antal oltáron elhelyezettel, viszont ez jobban aranyozott. Mindig március 19-e előtt kezdik a Szent József kilencedet, tisztelve az ő személyét. A kórus alatt **Szent Rita** is látható, rózsákkal

és a feszülettel a kezében. Mellette pedig **Szent Pio atya** szobra, amelyet 2009-ben szenteltek fel. Valamint látható a kórus alatt **Szent Antal** és **Szent Anna**.

Kiemelkedik a templomban az ún. **missziós kereszt**. Többször is volt missziós jellegű lelkigyakorlat. 1921-ben állították a keresztet. 1930-ban pedig lelkigyakorlat volt.

AZ ORGONA LEGÚJABB TÖRTÉNETE

Az orgonát 2007-ben újították fel. Ekkor egy 3 manuális játszóasztallal is bővült a hangszer. Az 5 regiszter sípjainak száma: 392. Ebből 56 tölgyfából készült. A legkisebb síp hossza 2,5mm, a legnagyobbé 3 méter.

Az orgona felszentelésére 2008-ban került sor. Ekkor Dr. Ternyák Csaba Érsek Úr áldotta meg a hangszeret. 2011-ben újabb modernizálásra került sor. Ekkor az 1. manuál regiszterszáma növekedett.

A kiadvány forrásait összegyűjtötte: Sisa Menyhért Kántor Úr

A fotókat készítette: Baráth Károly fényképész

Adományait szeretettel fogadjuk az alábbi számlaszámra:

(Erste Bank)

1 1 9 9 3 8 0 5 - 0 6 1 2 2 1 8 4 - 1 0 0 0 0 0 1